

Actieplan preventie

Jeugdzorg & Onderwijs

INHOUDSOPGAVE

3

HOOFDSTUK 1
Inleiding

6

HOOFDSTUK 2
Thuis

9

HOOFDSTUK 3
Opvang en onderwijs

14

HOOFDSTUK 4
Samen in de wijk

17

HOOFDSTUK 5
Zo gaan we het betalen

18

BIJLAGE 1
Geïndiceerde jeugdzorg

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

Waarom dit actieplan?

De gemeente is er ook voor de jongste inwoners. We willen graag dat jeugdigen veilig en gezond opgroeien en de kans krijgen om goed te presteren op school en hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen. Het gaat gelukkig goed met de meeste jeugdigen, maar als dat niet zo is dan bieden we hulp en ondersteuning. In eerste instantie zijn ouder(s) en/of verzorger(s) verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Samen met hun netwerk begeleiden zij hun kinderen naar volwassenheid. Daarom normaliseren en stimuleren we de eigen kracht van gezinnen en sluiten we aan bij de informele netwerken van een gezin. Hierdoor kunnen gezinnen de benodigde ondersteuning wijkgericht en zo thuis nabij mogelijk ontvangen. Door ons te richten op het bieden van de juiste hulp op het juiste moment, willen we zwaardere zorg voorkomen. Dat is voor alle betrokkenen beter, in het bijzonder voor de jeugdigen zelf. Er is een grote uitdaging om aan de vraag naar jeugdzorg te voldoen. Daarom zetten we ook in op preventie, want hierdoor kunnen we de jeugdzorg beschikbaar houden voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen.

Landelijk neemt het gebruik van jeugdzorg toe. Die toename is ook in Apeldoorn te zien: 11,8% van de jeugdigen in Apeldoorn maakte in 2022 gebruik van een vorm van jeugdzorg (zie ook bijlage 1). Dit percentage ligt hoger dan het landelijke gemiddelde van 10,7%. De afgelopen jaren zijn de kosten van jeugdzorg ook flink gestegen, van een kleine 40 miljoen in 2015 naar ruim 55,5 miljoen in 2022.

Vanwege de landelijke toename van de jeugdzorg is gewerkt aan een Hervormingsagenda Jeugd. In deze agenda staan maatregelen die ervoor moeten zorgen dat jeugdzorg beschikbaar en toegankelijk blijft voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen. Om dit te bereiken is het nodig dat jeugdigen¹ en gezinnen² een sterk eigen netwerk hebben, zodat ze zelf vragen kunnen opvangen. In de wijk, op school en in de kinderopvang zijn daarom goede voorliggende voorzieningen nodig om vroegtijdig te kunnen signaleren, ondersteuning te bieden en het netwerk te versterken. Wanneer gezinnen meer hulp nodig hebben, zijn er sterke lokale teams

die een gezin breed kunnen ondersteunen bij de zorgvragen. Als het nodig is dan kan een lokaal team specialistische jeugdzorg inzetten. De Hervormingsagenda sluit aan bij onze kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling. Met de acties in dit actieplan zetten we stappen om lokaal invulling te geven aan de opgaven in de Hervormingsagenda.

Met het [coalitieakkoord 2022 - 2026 'Handen uit de mouwen en aan de slag!'](#) kiezen we voor het sterker maken van de Brede Welvaart in Apeldoorn. We zoeken naar een evenwicht tussen economische groei, de sociale omgeving en de natuur. We gebruiken het begrip 'Brede Welvaart' bij het maken van keuzes en afleggen van verantwoording, ook in dit Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs. Dit actieplan draagt bij aan efficiënte en effectieve zorg voor de jeugdigen in onze gemeente.

¹ Jeugdige is de term die in de Jeugdwet gebruikt wordt voor kinderen en jongeren tot 23 jaar, voor wie de Jeugdwet geldt.

² Gezin: Elk leefverband van één of meer volwassenen die verantwoordelijkheid dragen voor de verzorging en opvoeding van één of meer kinderen

Onze kernwaarden

Wat we belangrijk vinden is:

- Dat jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs.
- Dat we normaliseren en de kracht van ouders³ en hun netwerk benutten.
- Dat gezinnen passende ondersteuning kunnen krijgen als dat nodig is.
- Dat de juiste zorg zo snel mogelijk wordt ingezet.
- Dat gezinnen zo licht als mogelijk en zwaar als nodig geholpen worden.
- Dat we inzetten op preventie om zwaardere problemen te voorkomen.

Hoe is dit actieplan tot stand gekomen?

We hebben geluisterd naar wat er leeft in de Apeldoornse wijken en dorpen. Wat gaat er goed? Welke knelpunten ervaren ouders, opvoeders, professionals uit het onderwijs, onze jeugdzorgaanbieders en onze andere partners? Waar kunnen wij het verschil maken? Naast het luisteren hebben we gebruik gemaakt van relevante cijfers en hebben we geleerd van onderzoeksresultaten. Op basis van al deze informatie hebben we de acties voor dit actieplan bepaald.

Meer dan 400 inwoners - waarvan zo'n 150 jeugdigen - vertelden over hun ervaringen met onze toegangen jeugd⁴ (CJG Apeldoorn, huisartsen, medische specialisten, gecertificeerde instellingen en rechtbanken) en de regie bij jeugdzorg. Via onze Denktank Jeugd spraken we met jeugdigen die niet meer thuis kunnen wonen. We wilden leren wat zij nodig hebben op hun huidige verblijfplaats en wat er nodig is om te voorkomen dat een thuissituatie onhoudbaar wordt. Ook hebben we geluisterd naar ouders en jeugdigen via ons jaarlijks cliëntveringsonderzoek⁵.

Naast ouders en jeugdigen spraken wij met onze onderwijsprofessionals, omdat zij dagelijks contact hebben met leerlingen. Ook zijn er inzichten van (onderwijs)professionals met ons gedeeld vanuit netwerkbijeenkomsten 'Jeugd en Onderwijs', de daaruit voortvloeiende ontwikkeltafels van onderwijs- en jeugdzorgprofessionals en de brief 'Uitdagingen in het Onderwijs', die Apeldoornse onderwijsbesturen naar het college van Burgemeester en Wethouders stuurden.

Uiteraard spreken wij ook regelmatig met onze jeugdzorgprofessionals. Dat doen we tijdens reguliere gesprekscycli, onze regionale overleggen, de netwerkbijeenkomsten 'Jeugd en Onderwijs' en bij werkbezoeken. De jeugdprofessionals geven dan bij ons aan wat er goed gaat en waar ze tegenaan lopen.

In 2022 is een onderzoek uitgevoerd naar complexe scheidingen⁶. De acties vanuit dit onderzoek staan in dit actieplan en het Actieplan Preventie & Gezondheid.

Wat zien we in Apeldoorn?

We bereiken nog niet iedereen die hulp zoekt

Iedere ouder loopt weleens tegen vragen of uitdagingen aan bij het opvoeden. Het is belangrijk dat ouders begrijpen dat dit normaal is en dat ze ondersteuning vragen en krijgen vanuit hun omgeving. Als er toch meer hulp nodig is, is het belangrijk dat ouders en school weten dat er hulp beschikbaar is en waar deze hulp te vinden is. We sluiten bij de ondersteuning aan op de eigen mogelijkheden en netwerken van een gezin. Als ouders zo vroeg mogelijk ondersteuning krijgen bij opvoedingsvraagstukken dan voorkomen we dat later zwaardere (jeugd)zorg nodig is. Uit onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn⁷, blijkt dat we niet ieder gezin dat hulp zoekt bereiken. Om eerder de juiste (jeugd)zorg te kunnen aanbieden, is bekendheid en vindbaarheid van het aanbod belangrijk.

Vraag naar regie en informatie

Als er jeugdzorg moet worden ingezet zijn jeugdigen en ouders volgens het cliëntveringsonderzoek, over het algemeen tevreden over de jeugdzorg en onze toegangen. In het onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn⁸ geven ouders aan dat het zou helpen als er meer regie wordt gevoerd. Zorgaanbieders en scholen vragen ook al langere tijd om meer regie van het wijkteam bij gezinnen. Uit het cliëntveringsonderzoek blijkt dat jeugdigen en ouders het belangrijk vinden dat er goede informatie is over welke zorg ingezet kan worden en bij welke aanbieders zij terecht kunnen. Ook blijven de lange wachtlijsten een pijnpunt voor jeugdigen en gezinnen.

Toename psychische problemen

Uit de Gezondheidsmonitor 2022 van GGD NOG⁹ blijkt dat jongvolwassenen steeds meer psychische problemen ervaren. Ten opzichte van 2019 is het percentage jongvolwassenen dat aangeeft psychische klachten te hebben, gestegen. Ook het percentage jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg stijgt. Een overgrote meerderheid van jeugdigen in jeugdzorg heeft gescheiden ouders. Daarnaast zien de zorgaanbieders ook een stijging van het aantal gezinnen in complexe (echt)scheidingssituaties. Dit bemoeilijkt de hulp aan een jeugdige, omdat de situatie van de jeugdige pas kan veranderen als de ouders geen strijd meer met elkaar voeren.

Opbouw actieplan

Meer ondersteuningsvragen uit opvang en onderwijs

Onderwijs- en Jeugdzorgpartners in Apeldoorn hebben gewerkt aan een gezamenlijk fundament voor samenwerking, waarbinnen we een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van jeugdigen hebben beschreven. Ondanks veel goede resultaten bij het bieden van passend onderwijs zijn er ook knelpunten. Zo zien we een toenemende uitstroom naar het speciaal onderwijs en het speciaal basis en voortgezet onderwijs, kostbare zorg- onderwijs arrangementen en problematieken met thuiszitters. We zien en horen vanuit kinderopvang en het onderwijs dat er steeds meer kinderen met ondersteuningsvragen instromen. Daarnaast stromen er meer leerlingen in met achterstanden.

Mentale problemen vo en mbo

Het mbo en het voortgezet onderwijs zien een toename van mentale problemen. Deze zijn ook merkbaar in het gedrag in de klas en een grotere zorgvraag. Op het mbo zien we daarnaast een toename van het aantal vroegtijdige schoolverlaters. Op scholen wordt zorg en ondersteuning ingezet, maar deze is vaak te gefragmenteerd. De samenwerking tussen gezin, onderwijs en ondersteuning is noodzakelijk om problemen aan te pakken. Daarnaast speelt ook het tekort aan onderwijspersoneel mee. Dit heeft impact op de onderwijskwaliteit voor de leerling en op de continuïteit van het onderwijsteam.

Inzetten op preventie

De bovengenoemde ontwikkelingen zijn zorgelijk en vragen om extra actie. Wat we nu doen is niet voldoende om de genoemde ontwikkelingen te stoppen. Uit onderzoeken en gesprekken komt steeds dezelfde lijn naar voren: voorkomen is beter dan genezen. Daarom moeten we risico's eerder signaleren, zodat we gezinnen vroegtijdig en preventief kunnen ondersteunen. Met de acties in dit plan voorkomen we verdere groei van jeugdzorg. We zetten in op preventie bij jeugdigen om problemen te voorkomen, beginnende problematiek in goede banen te leiden en te voorkomen dat problemen terugkomen. Daarnaast zorgt preventie er ook voor dat onze inwoners sneller ondersteuning krijgen als dat nodig is. Uit onderzoek van het NJi blijkt dat preventie om deze redenen loont.

In dit actieplan staan drie omgevingen van het kind centraal: thuis, opvang & onderwijs en samen in de wijk. We gaan per thema in op de ontwikkelingen die we zien, wat we al doen en waarop we acties willen inzetten.

Het actieplan is opgesteld als een dynamisch plan. Dit betekent dat acties niet in beton zijn gegoten en we inzetten op de onderdelen die nodig zijn, waar urgentie is en waar we impact kunnen maken. Dit doen we door constant in verbinding te blijven met ouders, jeugdigen en partners. Daarnaast hebben we met dit actieplan gekozen voor een duurzame lijn. We kiezen voor het borgen van ingezet preventief beleid in plaats van enkel via pilots te werken. Verder zijn we uitgegaan van een gebiedsgerichte aanpak waar mogelijk en nodig. Het Actieplan preventie Jeugdzorg en Onderwijs staat niet op zichzelf. Ook met het Actieplan Armoede Apeldoorn en het Actieplan Preventie & Gezondheid geven we het sociaal domein in Apeldoorn de komende jaren een extra impuls. Het werken met de drie actieplannen is in lijn met de kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling.

- ³ Ouder: Een volwassene die de verantwoordelijkheid draagt voor een of meer kinderen, niet in professionele zin zoals een voogd. Daar waar we in dit plan ouder schrijven, bedoelen we elke volwassene die de verantwoordelijkheid draagt voor de opvoeding van een kind, waaronder ook pleegouders, stiefouders, grootouders, etc.
- ⁴ Onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn, BMC februari 2023
- ⁵ Cliëntervaringsonderzoek Jeugd Gemeente Apeldoorn, BMC juni 2022.
- ⁶ Rapport Lijden voorkomen bij scheiden, Apeldoorn 2022.
- ⁷ Onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn, BMC februari 2023.
- ⁸ Onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn, BMC februari 2023
- ⁹ Corona gezondheidsmonitor jongvolwassenen 2022, [https://ggd-noord-en-oostgelderland.foleon.com/factsheet/mentale-gezondheid-van-middelbare-scholieren-in-de-regio-noord-en-oost-gelderland/](https://ggd-noord-en-oost gelderland.foleon.com/factsheet/mentale-gezondheid-van-middelbare-scholieren-in-de-regio-noord-en-oost-gelderland/)

HOOFDSTUK 2 THUIS

Wat zien we?

Complexe maatschappij

Gezinnen zijn steeds meer op zichzelf aangewezen door onder andere lossere familieverbanden, grotere mobiliteit en een anoniemere leefomgeving. In onderzoeken zien we een verschuiving: opvoeding wordt door individualisering minder als verantwoordelijkheid van de maatschappij gezien en verschuift naar het privé domein. Ouders kunnen meer informatie vinden over opvoeden, maar dat maakt ze soms juist onzekerder. We leven in een steeds complexere maatschappij met nieuwe opvoedvragen, zoals het omgaan met sociale media. Voor ouders die de Nederlandse taal niet voldoende beheersen, laaggeletterd zijn of digitaal niet vaardig zijn, is opvoeden helemaal een grote opgave. De druk op ouders is hierdoor groot en veroorzaakt in sommige gevallen opvoedingsverlegenheid wat weer kan leiden tot meer jeugdzorg.

Impact van (echt)scheiding op jeugdigen

Van steeds meer jeugdigen zijn de ouders gescheiden¹⁰. Jaarlijks krijgen 86.000 thuiswonende kinderen in Nederland te maken met een scheiding. Hoewel het ene kind meer last heeft van een scheiding dan het andere, is een scheiding voor ieder kind een ingrijpende gebeurtenis. De meeste gezinnen zijn na twee jaar weer in balans, met goede afspraken over het ouderschap en redelijk ontspannen omgangsvormen. Ongeveer 10 tot 15 procent van alle scheidingen wordt een complexe (echt)scheiding. Voor Apeldoorn gaat dit waarschijnlijk om ongeveer 50 tot 100 jeugdigen per jaar¹¹. Bij een complexe (echt)scheiding is er veel ruzie tussen de ouders en weinig tot geen contact. Ouders verliezen hierbij het belang en welzijn van de kinderen uit het oog. De gevolgen hiervan zijn voor kinderen ingrijpend, want hun dagelijks leven verandert in vele opzichten. Veel jeugdigen voelen zich afgewezen, in de steek gelaten of eenzaam. Sommigen voelen ze zich zelfs schuldig aan de scheiding. Op langere termijn kunnen deze complexe scheidingen leiden tot slechtere schoolprestaties, meer psychische en/of gedragsproblemen, lichamelijke klachten en minder zelfvertrouwen. Kinderen van gescheiden ouders hebben later ook vaker relationele problemen en scheiden vaker.

Veel jeugdzorg bij complexe scheidingen

Complexe scheidingen hebben een groot effect op de jeugdzorg. Uit onderzoek van Significant Public¹² blijkt dat kinderen met gescheiden ouders in elke vorm van jeugdzorg oververtegenwoordigd zijn. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat 90% van de kinderen met een jeugd-beschermingsmaatregel gescheiden ouders heeft. Ook Apeldoornse jeugdzorgprofessionals zien dat complexe scheidingen een grote belemmering zijn voor een effectieve behandeling, bijvoorbeeld in de (S)GGZ. Deze complexe scheidingen zijn een reden dat kinderen niet goed geholpen kunnen worden. Jeugdzorgprofessionals geven aan dat gezinnen waar deze complexe problematiek speelt, een verzwaring van hun werk betekent, naast de al bestaande hoge werkdruk. Het voorkomen van complexe scheidingen is dus ook belangrijk om de druk op de jeugdzorg iets te verlichten.

Wat doen we al?

Aandacht voor aanstaande ouders

Om te voorkomen dat het al vroeg misgaat in de opvoeding en er daardoor jeugdzorg nodig is, begeleiden we al voor de geboorte aanstaande ouders in een kwetsbare situatie. We willen de cirkel doorbreken van het generationeel doorgeven van problematiek. Met een prenataal huisbezoek of begeleiding door een Voorzorg¹³ verpleegkundige pakken we de problemen van ouders aan en bereiden we hen voor op het ouderschap. Met de Coalitie Kansrijke Start versterken we deze inzet, omdat de eerste 1.000 dagen van een mensenleven cruciaal zijn voor de rest van het leven. Het CJG en partners uit de ziekenhuis-, geboorte- en kraamzorg werken samen met aanstaande ouders en ouders van zeer jonge kinderen in een kwetsbare situatie. Met deze samenwerking zijn (aanstaande) ouders eerder in beeld en daarmee voorkomen we dat problemen groter worden.

Lichte vormen van jeugdzorg

Alle ouders in Apeldoorn met vragen over opgroeien en opvoeden kunnen terecht bij Samen055. Het consultatiebureau volgt de groei en ontwikkeling van jeugdigen. Ook beantwoorden ze hier de eerste vragen rond het opvoeden van kinderen. Ouders kunnen hun lichte opvoedvragen stellen in het opvoedsprekeuur, waarbij normalisering centraal staat. De jeugd- en gezinswerkers ondersteunen gezinnen thuis als er meer aan de hand is. Bij complexere vragen wordt CJG4Kracht ingezet en als de ouder-kind relatie fors onder druk staat de interventie Verbindend Opvoeden. Deze interventies zijn lichte vormen van jeugdzorg die het wijkteam kan uitvoeren. Al deze ondersteuning is laagdrempelig toegankelijk om geïndiceerde jeugdzorg te voorkomen.

Versterken pedagogische basis

Het netwerk en de omgeving van jeugdigen dragen bij aan de pedagogische basis waarin jeugdigen opgroeien. Op het schoolplein, in de buurt en in de vriendenkring delen ouders ervaringen en wisselen ze ideeën uit. Zo kunnen ze veel voor elkaar betekenen. Vrijwilligers van Homestart en InHuis bieden een helpende hand en/of een luisterend oor aan ouders die een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Ondersteuning bij scheiding

Ouders die overwegen te scheiden of relatieproblemen hebben, kunnen met vragen terecht bij de Relatiedesk. Met ouders die al gescheiden zijn en de omgangsregeling problemen geeft, stelt een vrijwilliger een begeleide omgangsregeling op. De uitwonende ouder die de kinderen niet meer ziet, kan in het Ontmoetingshuis de kinderen ontmoeten. Jeugdzorg kan verschillende interventies inzetten op indicatie bij complexe scheidingen, zoals Ouderschap Blijft. Alle beschikbare vormen van zorg en ondersteuning bij scheiding (met of zonder indicatie), zijn gebundeld op het platform Hulp Bij Scheiden Gelderland¹⁴.

¹⁰ Rapport Lijden voorkomen bij scheiden, Apeldoorn 2022.

¹¹ Rapport Lijden voorkomen bij scheiden, Apeldoorn 2022.

¹² Relatie tussen scheidingen, GGZ-gebruik en jeugdzorggebruik, Significant Public.

¹³ VoorZorg is een intensief huisbezoek programma voor zeer kwetsbare vrouwen die zwanger zijn en te maken hebben met een opeenstapeling van problemen. Zij krijgen ondersteuning van een gespecialiseerd Voorzorg verpleegkundige die ondersteunt bij de zwangerschap, versterking van het ouderschap, verzorging en opvoeding, gezondheid en levensloopontwikkeling en bij het krijgen van betere toegang tot hulp.

¹⁴ <https://hulpbijeischeiden gelderland.nl/gemeente/Apeldoorn>

Welke acties gaan we inzetten?

We zetten extra in op ouders en hun netwerk. Door ouders te ondersteunen en met elkaar te verbinden, versterken we hen in hun ouderrol, zodat zij hun kinderen een veilige en gezonde opvoedsituatie bieden. We geven extra aandacht aan ouders die uit elkaar gaan en aan hun kinderen. In het belang van het kind willen wij dat beide ouders hun ouderrol kunnen blijven vervullen. Daarmee kunnen we deels voorkomen dat zwaardere jeugdzorg nodig is.

Verminderen van opvoedingsverlegenheid

Door ouders met elkaar te verbinden en extra te ondersteunen, versterken wij hun eigen kracht. Met de eerste actie verbinden we ook ouders in de breedte met elkaar. Hiermee normaliseren we het stellen van opvoedvragen door ouders en dragen we bij aan normalisering in de breedte. In het Actieplan Preventie & Gezondheid hebben we daarnaast andere acties opgenomen die zich richten op (toekomstige) ouders, zoals Kansrijke Start.

Voorkomen van complexe (echt)scheidingen

Er zijn al diverse vormen van zorg en ondersteuning bij (echt)scheidingen, maar door de impact van de complexe (echt)scheiding is er behoefte aan meer. We investeren daarom in het preventieve aanbod bij scheidingen. Hiermee willen we ouders ondersteunen bij het goed uit elkaar gaan, waarmee we complexe scheidingen voorkomen en de druk hiervan op de jeugdzorg verlichten. In het Actieplan Preventie & Gezondheid staan twee acties die zich richten op de ondersteuning van ouders in scheidingssituaties. We versterken de Relatiedesk en bieden een online groepsaanbod aan voor ouders. In dit plan is er aandacht voor ondersteuning voor kinderen en een pilot rond relatietherapie.

ACTIE 1

We starten in 2024 met #opladers.

Uit onderzoek blijkt dat ontmoetingen verrijkend werken en een belangrijke bijdrage leveren aan het kansrijk opgroeien en opvoeden. In omliggende gemeenten zijn positieve ervaringen met #opladers. In #opladers creëren we een netwerk van ouders. Zij merken dat ze er niet alleen voor staan en krijgen steun bij het oplossen van alledaagse problemen. We zetten een beweging in gang waarbij verbinden en normalisering voorop staan. Om dit netwerk op te starten, stellen we vanaf 2024 een projectleider aan om een netwerk van ouders te faciliteren dat aansluit op de bestaande structuren en netwerken in de wijk. Denk hierbij aan informele netwerken, mantelzorg en wijkconsulenten. We werken hierbij gebiedsgericht en starten met #opladers waar dat het meest passend is.

ACTIE 2

Vanaf 2024 starten 4 extra groepen voor jeugdigen waarvan de ouders gaan of zijn gescheiden (KIES).

De afgelopen jaren is het KIES-programma in Apeldoorn aangeboden aan gezinnen in een kwetsbare situatie. Veel ouders weten niet dat dit aanbod bestaat. Er is behoefte aan een aanbod voor kinderen waarvan ouders gaan scheiden of zijn gescheiden. En scholen willen graag weten waar ze deze ouders en kinderen naar kunnen verwijzen. KIES is volgens het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) effectief volgens goede aanwijzingen en is dus een erkende effectieve interventie. Om het bereik van deze interventie te vergroten, gaan we het aanbod vergroten en breder communiceren. Elk kwartaal kunnen jeugdigen meedoen met een training. In dit groepsaanbod leren kinderen omgaan met de veranderingen in hun leven door de scheiding. In deze trainingen zit ook een component voor ouders. De training heeft het meeste effect als ouders ook deelnemen. We onderzoeken hoe we dit kunnen stimuleren.

ACTIE 3

20 koppels met thuiswonende kinderen tot 18 jaar die willen scheiden of relatieproblemen hebben, kunnen gratis relatietherapie volgen in 2024 en 2025.

Relatietherapie kan ouders helpen bij het herstellen van de relatie, of bij het uit elkaar gaan op een goede manier. Dit moet bijdragen aan meer harmonie en betere communicatie, ook in het belang van de kinderen. De zorgverzekering vergoedt relatietherapie meestal niet (geheel). In Bunschoten en Zutphen zijn er positieve resultaten met het vergoeden van relatietherapie. De voorwaarden hiervoor werken we in 2023 voor onze gemeente uit. In 2024 en 2025 kunnen 20 koppels uit Apeldoorn in aanmerking komen voor gratis relatietherapie. Na 2 jaar evalueren we het effect van deze pilot. Als er een positieve evaluatie volgt, nemen we borging mee in het maatwerkbudget Jeugd.

HOOFDSTUK 3

OPVANG EN ONDERWIJS

Wat zien we?

Achterstanden al vroeg zichtbaar

Uit onderzoek¹⁵ blijkt dat er vier maanden na de geboorte al ongelijkheid te zien is tussen baby's uit arme en rijke gezinnen. Kinderen van ouders zonder startkwalificatie, laaggeletterd of met een opleiding tot vmbo niveau 2, hebben al op jonge leeftijd een achterstand in hun ontwikkeling door een minder stimulerend gezinsklimaat. Ook uit de Apeldoornse VVE monitor blijkt dat 2-jarigen uit gezinnen met ouders die weinig opleiding hebben genoten, al een achterstand van 6 maanden hebben. Hoe eerder deze jeugdigen in beeld zijn en extra uitdaging en ondersteuning krijgen aangeboden, hoe beter hun kansen zijn in het onderwijs, maar later ook op de arbeidsmarkt.

Kansenongelijkheid bij start in basisonderwijs

Kinderopvangorganisaties in Apeldoorn zien steeds meer jonge kinderen met ondersteuningsvragen instromen. Het primair onderwijs ziet een toenemend aantal leerlingen die op vierjarige leeftijd met een achterstand (zowel wat betreft lichamelijke, motorische, cognitieve als sociaal-emotionele ontwikkeling) op school komen. Op de ontwikkeltafel 'het jonge kind', waar onderwijs, CJG, jeugdzorg en samenwerkingsverband samen met de gemeente trends en ontwikkelingen duiden, merken partners op dat de achterstanden van jonge kinderen oplopen als ze niet naar een voorschoolse voorziening zijn geweest. Het onderzoek van de Sociaal-Economische Raad (SER) over kansengelijkheid onderstreep dit¹⁶. Vanaf 2027 is het Rijk van plan om de tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang te verhogen en het maximum op het aantal te vergoeden uren los te laten voor werkende ouders. Hierdoor wordt het verschil en de kansengelijkheid nog groter voor kinderen die niet de kans krijgen zich buitenshuis te ontwikkelen doordat hun ouders niet werken. Investeren in deze jonge kinderen en hun ouders is nodig om achterstanden in het onderwijs en zorg in de toekomst te voorkomen. Inzet op het jonge kind heeft daarom voor het onderwijs de hoogste prioriteit.

Meer verwijzingen naar speciaal onderwijs

Het landelijke beeld van een toenemend aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs zien onze onderwijspartners ook in Apeldoorn. Verder lijken steeds meer leerlingen het niet te redden in het onderwijs onder andere doordat de mentale weerbaarheid onder druk staat. Zo neemt het aantal aanmeldingen toe voor de schakelklas op Het Hofpark, een school voor speciaal onderwijs met groepen waarin onderwijs en zorg worden gecombineerd. De uitstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs vraagt ook extra aandacht. Deze kwetsbare leerlingen vinden soms moeilijk hun plek op de arbeidsmarkt of binnen de dagbesteding.

Gefragmenteerde hulp op en rond school

Onderwijs en jeugdzorg werken samen om jeugdigen te ondersteunen. Bij schooluitval kunnen jeugdigen bijvoorbeeld een vorm van dagbesteding volgen. Dit verhoogt de druk op onze jeugdzorg. De hulp en ondersteuning op en rond school is echter te gefragmenteerd, de aansluiting jeugdzorg-onderwijs loopt niet altijd goed. Zo zien wij dat de terugkeer van jeugdigen uit jeugdzorg naar onderwijs niet vlekkeloos verloopt of dat problemen bij jongeren te laat worden gesignaleerd. Bij sommige scholen heeft bijna een kwart van de jeugdigen een jeugdzorgindicatie. Scholen geven aan dat het grote aantal leerlingen met zorgvragen een grote invloed heeft op het onderwijs.

Extra inzet op een rijke schooldag

Niet ieder kind wordt door zijn omgeving in zijn ontwikkeling gestimuleerd. Om alle kinderen de kans te geven zich optimaal te ontwikkelen, stimuleert het Rijk een rijke schooldag in het primair en voortgezet onderwijs. De rijke schooldag geeft een impuls aan brede talentontwikkeling, met aanvullende activiteiten op het gebied van sport, cultuur, cognitieve begeleiding en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit bevordert de kansengelijkheid van kinderen.

Toename ondersteuningsvraag voor jeugdigen in vo en mbo

Hoewel het jonge kind prioriteit heeft, nemen ook de uitdagingen in het voortgezet onderwijs en het mbo toe. Het voortgezet onderwijs en mbo geven aan meer zorgen te hebben over de mentale gezondheid van leerlingen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om somberheid, gebrek aan motivatie en het achteruitgaan van executieve vaardigheden, zoals concentratievermogen en planningsvaardigheden. Dit vertaalt zich op het mbo in een toename van het aantal vroegtijdige schoolverlaters. Op scholen voor voortgezet onderwijs met veel leerlingen met een sociaal-economische achterstand is naast de zorg om de mentale gezondheid, een opeenstapeling van maatschappelijke problemen zichtbaar. Dit heeft invloed op de (sociale) veiligheid op scholen en vraagt meer van docenten en schoolleiding. De volumegroei in de jeugdzorg is ook op deze scholen merkbaar, omdat steeds meer leerlingen in of buiten school extra ondersteuning krijgen.

Onderwijskwaliteit onder druk door lerarentekort

De toename van problematiek speelt zich allemaal af in een tijd waarin sprake is van een lerarentekort. Ondanks veel inzet haalt de krapte op de arbeidsmarkt ons ook in Apeldoorn in. Besturen hebben grote moeite om teams bezet te krijgen. Dit is, zoals ook de onderwijsinspectie benoemt, één van de cruciale factoren voor onderwijskwaliteit. Op scholen met een grotere opgave is de krapte nog groter. Daardoor zitten er soms klassen thuis en ontstaan er gaten in lesroosters. Ook zet het de kansengelijkheid voor onze jeugdigen verder onder druk.

Wat doen we al?

Aanbod voorschool

In Apeldoorn bezoeken ruim 340 peuters een voorschool, omdat hun ouders geen startkwalificatie hebben en/of thuis minder uitdaging kunnen bieden. Deze kinderen worden in een taal- en ontwikkelrijke omgeving gestimuleerd. Daarnaast maken veel jonge kinderen gebruik van kinderopvang, omdat ouders werken. Er is ook een groep kinderen die geen enkele vorm van opvang bezoekt. Een deel van hen loopt het risico om onvoorbereid op de basisschool te starten. Problemen thuis of vragen rond de ontwikkeling van het kind worden daardoor niet vroegtijdig onderkend en aangepakt.

Aandacht voor laaggeletterdheid

Ouders hebben een enorme invloed op de taalontwikkeling van hun kinderen. Als ouders laaggeletterd¹⁷ zijn, is de kans groot dat ze hun taalproblemen doorgeven aan hun kinderen. Daarom zijn we binnen de voorscholen gestart met een pilot laaggeletterdheid. Pedagogisch medewerkers op de voorscholen krijgen een training in het herkennen van laaggeletterdheid. Zij proberen ouders te motiveren aan hun eigen ontwikkeling te werken, zodat ze hun kind beter kunnen helpen. Ook met Op Stap stimuleren we ouders actief betrokken te zijn bij de ontwikkeling van hun kind. Naast groepswijze instructie komt er iemand thuis, die ouders tips en ideeën geeft om samen met hun kind te spelen en te lezen.

Brede ontwikkeling vanuit de rijke schooldag

Zeven basisscholen waar bij veel leerlingen sprake is van (risico) op achterstanden bieden we met externe financiering van het Rijk en fondsen, een rijke schooldag (naschools aanbod) aan. Dit geeft de leerlingen de kans mee te doen aan sport en cultuur en zich zo breder te ontwikkelen. Vanuit het gemeentelijk onderwijskansenbeleid dragen we bij aan Kids College. In de weekenden geeft Kids College de leerlingen van groep 7 en 8 de mogelijkheid om buiten schooltijd kennis op te doen van een breed spectrum aan beroepen waar ze anders niet mee in aanraking komen. Ieder jaar doen zo'n 70 kinderen mee. De kinderen krijgen in groep 8 ook de kans om te snuffelen aan het beroep dat ze interessant vinden. Voor de kinderen die zijn uitgestroomd naar het voortgezet onderwijs zijn er jaarlijks enkele terugkombijeenkomsten.

Ondersteuning van schoolmaatschappelijk werk

Met de inzet van schoolmaatschappelijk werk (SMW) ondersteunen de gemeente Apeldoorn en beide samenwerkingsverbanden de zorg voor en aan leerlingen. Afhankelijk van de achterstandsscore¹⁸ van een school krijgt deze 4, 2 of 1 uur SMW per week. De scholen voor voortgezet onderwijs ontvangen elk 9 uur per week. De SMW-er zorgt voor de verbinding tussen ouders, leerling en school en ondersteunt kortdurend. Bij gezinnen en jeugdigen die langduriger en intensiever begeleiding nodig hebben, kan een pedagoog van OJA! (Onderwijs en Jeugdhulp Apeldoorn) thuis en op school ondersteunen. Er waren in 2022 3 fulltime OJA-pedagogen inzetbaar in het primair- en voortgezet onderwijs. Vanaf 2023 breiden we dit vanuit NPO middelen uit naar 6,25 fte. Uit de laatste gegevens blijkt dat de afgesproken doelen voor gezin en school in ruim 70% van de situaties worden behaald. Daarnaast zijn er ook jongerenwerkers actief op vo-scholen. In het mbo zet een doorstroomteam zich in om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen en jeugdigen een goede start op de arbeidsmarkt te geven.

Voorkomen van schooluitval

In Apeldoorn zorgen we er samen voor dat ieder kind onderwijs krijgt. We willen daarom schooluitval voorkomen. Daarom zijn we in 2022 met twee projecten gestart. Het programma M@zI (Medische Advisering van de Ziekgemelde Leerling) is op het voortgezet onderwijs geïntroduceerd. Dit is een samenwerking van school, jeugdartsen en leerplichtambtenaren om schooluitval tegen te gaan door vroegtijdig te reageren op regelmatig schoolverzuim. Met het project Leerlingen in Zorg (LiZ), werken we aan gedeeltelijke of volledige terugkeer naar school van leerlingen die ingeschreven staan op een school, maar geen onderwijs volgen. Ook met de schakelklas op Het Hofpark behouden we leerlingen met GGZ problematiek voor het onderwijs. Door op school passende specialistische GGZ ondersteuning te bieden, voorkomen we dat ze uitvallen of extra uren individuele begeleiding nodig hebben.

Welke acties gaan we inzetten?

Achterstanden verminderen bij instroom onderwijs

Om kansen van kinderen te bevorderen maken we kinderopvang voor meer 2 en 3-jarigen bereikbaar. Omdat de rol van ouders in de ontwikkeling van kinderen groot is, stimuleren we hen een actieve bijdrage te leveren. Hiermee zorgen we voor een ontwikkelrijke omgeving en starten de kinderen beter voorbereid in het basisonderwijs. Hiermee voorkomen we achterstanden bij de instroom in het onderwijs en vergroten we hun onderwijskansen. Om jeugdigen gelijke kansen te bieden, stimuleren we hun brede ontwikkeling met een rijke schooldag. Met onderstaande acties verwachten wij een grote impact te kunnen maken en bij te dragen aan de kansengelijkheid van Apeldoornse kinderen.

ACTIE 4

Vanaf 2024 kunnen kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm gebruik maken van de tegemoetkoming kinderopvang.

In 2024 kunnen ouders die niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag en rond moeten komen van een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm een tegemoetkoming aanvragen in de kosten van kinderopvang. We geven peuters uit gezinnen in armoede de kans zich in een ontwikkelrijke omgeving voor te bereiden op het basisonderwijs. Uit onderzoek van Paul Leseman¹⁹ blijkt dat vanaf 2 jaar "deelname aan universele kinderopvang positief bijdraagt aan de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen op middellange en lange termijn, met de sterkste positieve effecten voor kinderen die opgroeien in kansarme situaties".

ACTIE 5

In 2024 onderzoeken we de mogelijkheid om alle peuters 8 uur per week naar de kinderopvang te laten gaan.

Uit cijfers van CBS blijkt dat in 2022 340 Apeldoornse peuters geen gebruik maken van kinderopvang. We laten in 2025 onderzoek doen naar de haalbaarheid en betaalbaarheid van 8 uur kinderopvang per week voor alle peuters in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar. Hiermee willen we elke peuter de kans bieden om aan kinderopvang deel te nemen, zodat hun ontwikkeling wordt gestimuleerd.

ACTIE 6

We breiden vanaf 2024 Op Stap uit met 20 gezinnen per jaar conform de herijking van het onderwijskansenbeleid.

Door de uitbreiding van Op Stap kunnen meer gezinnen met kleuters werken aan een stimulerende thuisomgeving die bijdraagt aan de ontwikkeling van hun kind. Door de gezamenlijke activiteiten verbetert ook de ouder-kind relatie. Op Stap is een door het Nederlands Jeugdinstituut erkende effectieve interventie.

ACTIE 7

Vanaf 2025 ondersteunen we ouders van peuters bij het creëren van een stimulerend thuisklimaat.

Taalontwikkeling begint meteen na de geboorte. De rol van ouders is daarom van groot belang. Om een doorlopende ontwikkeling van de basisvaardigheden te borgen, moeten we integraal samenwerken met partijen die op dit gebied in alle levensfasen een rol kunnen spelen. En daarnaast zorgen voor goede afstemming tussen het (taal)aanbod voor kinderen en volwassenen. Waar nodig geven we extra ondersteuning aan ouders, zodat de relatie tussen ouders en kinderen wordt versterkt en kinderen ook van huis uit worden gesteund en aangemoedigd. Het steunen, sturen en stimuleren door ouders zorgt voor meer zelfvertrouwen en motivatie bij kinderen²⁰.

LEES MEER ACTIES
OP DE
VOLGENDE PAGINA

ACTIE 8

We breiden de mogelijkheden van kinderopvang met een sociaal medische indicatie uit.

Door de sociale of medische situatie van ouders kunnen zij niet altijd 24/7 voor hun kinderen van 0 tot 12 jaar zorgen. Door aanpassing van de criteria voor SMI kunnen we aansluiten bij wat deze gezinnen nodig hebben. Denk hierbij aan uitbreiding van de duur van de indicatie. Hierdoor kunnen ouders hun opvoedtaak zo goed mogelijk blijven uitvoeren en ondervinden de kinderen geen belemmeringen in hun ontwikkeling.

ACTIE 9

Vanaf schooljaar 2024/2025 bieden we een aanbod buiten schooltijd.

Voor de basisscholen met de meeste achterstanden zorgen we voor een aanbod na schooltijd op het gebied van sport en cultuur. Hiermee bieden we een rijke schooldag waaraan leerlingen uit de midden- en bovenbouw (groep 4 t/m 8) kunnen meedoen. Scholen die bij elkaar in de buurt staan, bieden een gezamenlijk programma aan. We gaan uit van een aanbod in totaal 6 gebieden. We starten in het schooljaar 2024/2025 met 2 gebieden. Per schooljaar breiden we uit met 2 nieuwe gebieden. Ook binnen het vmbo onderzoeken we de mogelijkheden voor een aanbod buiten de schooltijden. We verwachten dit in het schooljaar 2025/2026 bij een eerste school te doen. Onderzoek heeft laten zien dat het werken met buitenschoolse kennisbronnen voor leerlingen sociaal-emotionele opbrengsten heeft. Het kan onder andere een toename van de betrokkenheid, het welbevinden en het zelfvertrouwen²¹ opleveren.

ACTIE 10

We breiden vanaf schooljaar 2023/2024 de ondersteuning tussen thuis-school-hulp uit.

In de Hervormingsagenda staat dat juist op school ondersteuning eraan kan bijdragen dat kleine problemen klein blijven. De school kan vroeg signaleren en dichtbij lichte hulp bieden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van schoolmaatschappelijk werk, de inzet van een OJA pedagoog of een jongerenwerker. Scholen kiezen daarbij de vorm van ondersteuning die het best bij de vragen op hun school past. Daarbij is aandacht voor verschillende problematieken, waaronder mentale weerbaarheid. De inzet van deze ondersteuning zal waar mogelijk collectief worden ingezet en waar nodig individueel. Bij de inzet van hulp kijken we naar schoolweging en leerlingenaantal, zodat gezinnen die dit het hardst nodig hebben de meeste hulp krijgen. Daarom zal de grootste uitbreiding van ondersteuning plaatsvinden op basisscholen met hogere achterstandsscores en op het vmbo. In het primair onderwijs starten we in 2023/2024 met een uitbreiding op de basisscholen met de hoogste achterstandsscores, in 2024/2025 volgen de zogenaamde regulier plusscholen en in 2025/2026 de reguliere basisscholen waar dit nodig is. In het voortgezet onderwijs starten we in 2023/2024 met een uitbreiding van ondersteuning op de vmbo-scholen. Vanaf schooljaar 2024/2025 breiden we uit op de overige scholen voor voortgezet onderwijs. Op dit moment hebben we ongeveer 13 fte ondersteuning thuis-school-hulp, waarvan 6,25 tijdelijk. Door implementatie van dit plan groeien we naar ongeveer 27 vaste fte's in 2026.

Verbeteren aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg

We versterken de zorgstructuur rond het onderwijs en voorkomen dat leerlingen uitvallen. Samen met zorg- en onderwijspartners vergroten we de onderwijskansen van jeugdigen door passende ondersteuning te bieden. Onderstaande acties dragen onder andere bij aan borging van ingezet beleid dat zijn meerwaarde heeft bewezen. Daarnaast intensiveren we acties die nodig zijn om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren.

LEES MEER ACTIES
OP DE
VOLGENDE PAGINA

ACTIE 11

We borgen het voortbestaan van schakelklas Het Hofpark.

De leerlingpopulatie van het Hofpark behoort tot de meest kwetsbare groep binnen het (speciaal) onderwijs. Een schakelklas waarin specialistische expertise aanwezig is, is noodzakelijk om deze leerlingen binnen het onderwijs te houden.

ACTIE 12

In 2023 en 2024 zetten we de toekomstcoach in voor leerlingen in het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs die dreigen uit te vallen.

15 leerlingen uit het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs die dreigen uit te vallen of hulp nodig hebben bij de overstap van school naar (betaald) werk of dagbesteding krijgen maximaal 12 maanden begeleiding door de toekomstcoach. In een plan van aanpak maken we afspraken over participatie in onderwijs, arbeid en samenleving en het vergroten van de zelfredzaamheid en zelfvertrouwen. Uit een landelijke effectrapportage van MEE blijkt dat de zelfredzaamheid van jongeren hierdoor toeneemt, hun financiële situatie verbetert, meer jeugdigen een betaalde baan hebben (stijging van 13 naar 30%) en meer jeugdigen deelnemen aan dagbesteding. In het eerste jaar stijgen de zorgkosten, omdat de toekomstcoach hen begeleidt naar de ondersteuning die ze nodig hebben. Deze veelal ambulante ondersteuning helpt bij het voorkomen dat problemen groter worden en op een later moment meer specialistische ondersteuning vragen.

ACTIE 13

We borgen M@zl in het voortgezet onderwijs.

Het programma M@zl (Medische Advisering van de Ziekgemelde Leerling) is op het voortgezet onderwijs geïntroduceerd. Dit is een samenwerking van school, jeugdartsen en leerplichtambtenaren met als doel schooluitval tegen te gaan door vroegtijdig te reageren op regelmatig schoolverzuim. Op dit moment krijgen leerlingen van één school ondersteuning van M@zl, een door het NJi erkende effectieve interventie. Vanaf augustus 2023 gaan 4 scholen van start met M@zl. Eind 2024 zijn de overige scholen aangesloten.

ACTIE 14

We borgen LiZ (Leerlingen in Zorg).

Naar aanleiding van het rekenkameronderzoek²² is in 2022 is gestart met de invoering van LiZ. In 2026 is LiZ de standaard werkwijze tussen de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, leerplicht en het CJG. Met de inzet van LiZ zorgen we dat jeugdigen, waar mogelijk, geheel of deels onderwijs krijgen in een passend onderwijs - zorgarrangement.

¹⁵ Using big data to give children a promising start in life, Erasmus Universiteit 2021

¹⁶ De Staat van het onderwijs 2020 & 2021, SER: Gelijke kansen in onderwijs, 2021

¹⁷ Feiten en cijfers laaggeletterdheid, Stichting Lezen en Schrijven 2018

¹⁸ CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/26/achterstandsscores-per-school-2022>

¹⁹ Effecten van kinderopvang op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, P. Lesemann en Thomas van Huizen, oktober 2022.

²⁰ Ouderbetrokkenheid thuis: sleutel voor schoolsucces. Over de invloed van ouders op het schoolsucces van hun kind en de rol van (voor)schoolse voorzieningen. Bordewijk, Dries, Harkink, & Visser, 2007

²¹ The effects of using students' funds of knowledge on educational outcomes in the social and personal domain. Volman en 't Gilde, 2021.

²² Rekenkamercommissie. Thuiszitters een zorg? Onderzoek naar de aard en omvang van schoolverzuim en thuiszitten in Apeldoorn, 2021.

HOOFDSTUK 4 SAMEN IN DE WIJK

Wat zien we?

Het leven loopt niet altijd zoals gehoopt. Iedereen krijgt te maken met uitdagingen. Of dit nu is door het wegvallen van werk of geliefden, ziekte of een beperking. Vaak zijn er dan vrienden en familie waarop mensen een beroep kunnen doen. Soms is er meer nodig. Inwoners vinden ons dan via sociale media, bellen ons op of lopen een keer binnen bij Samen055. Zij vinden daar een luisterend oor of krijgen tips waarmee ze verder kunnen. Als het nodig is, zetten we ondersteuning in tot iemand weer op eigen kracht verder kan. Dit doen we integraal op alle levensdomeinen en wijkgericht. Eerder moesten inwoners met verschillende vragen naar verschillende loketten waar ze steeds opnieuw hun verhaal moesten doen. We ontwikkelen wijkteams waar inwoners met verschillende vragen terecht kunnen.

Integrale aanpak hulpvraag gezinnen

Voor jeugdigen is het noodzakelijk dat de hulpvraag van een gezin integraal opgepakt kan worden. Soms is het gezin bijvoorbeeld meer gebaat bij ondersteuning op het gebied van financiën of schulden, dan het inzetten van jeugdzorg. Wanneer inwoners zorgen hebben over hun bestaanszekerheid heeft dit impact op hun hele leven. Kinderen hebben minder kans om zich goed te ontwikkelen, er kunnen opvoedingsproblemen ontstaan door stress en zo zijn er meer gevolgen te noemen. Dit benadrukt het belang van het Actieplan Armoede Apeldoorn. Daarnaast is het belangrijk gezinnen te ondersteunen bij gezondheidsvragen. Als een ouder bijvoorbeeld ook mantelzorger is voor de eigen ouder, kan dit effect hebben op de eigen gezinssituatie. Vanuit het Actieplan Preventie & Gezondheid is hier aandacht voor.

Onbekendheid zorg en ondersteuning

We werken wijkgericht, zodat zorg en ondersteuning nabij is en aansluit op de netwerken die aanwezig zijn in een wijk of dorp. Niet alle inwoners en professionals weten Samen055 al te vinden. Ook het brede palet aan voorzieningen in Apeldoorn is niet bij iedereen bekend. Voor zowel inwoners als professionals is niet altijd duidelijk welke hulp mogelijk is en daarmee wordt de passende zorg niet altijd gevonden. De bekendheid van de toegangen en het (voorliggende) aanbod moet versterkt worden.

Behoeftte aan regie en doorzettingsmacht

Op dit moment hebben jeugdconsulenten van het CJG niet de taak om regie te voeren en de zorg te volgen en te coördineren. Het overzicht en de samenhang in de ondersteuning ontbreekt. Hierdoor kunnen gezinnen bij problemen op meerdere levensgebieden of met meerdere hulpverleners geen optimale ondersteuning krijgen. Met als mogelijk gevolg inzet van te zware of te veel (jeugd)zorg. Uit onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn²³ blijkt dat voor ouders het helpend zou zijn als er regie wordt gevoerd. Met name als ouders en aanbieder niet op

een lijn zitten, er sprake is van veel verschillende hulpverleners of het om ouders gaat die overbelast of kwetsbaar zijn, is een partij die overzicht houdt belangrijk. Daarbij is doorzettingsmacht van groot belang, zodat bij stagnerende hulp of conflicten en klachten, de zaak snel vlot getrokken wordt. Daarnaast zien we in Apeldoorn dat 1.018 jeugdigen (circa 20% van het totaal aantal jeugdigen dat jeugdzorg ontvangt) meer dan 3 indicaties heeft. Dit betekent meestal dat jeugdigen en gezinnen met minimaal 3 verschillende hulpverleners afspraken moeten maken. Gezinnen hebben hierbij zelf de regie en moeten dus afstemmen met meerdere zorgpartijen, vaak ook aangevuld met onderwijs. Dit aantal indicaties kan oplopen wanneer er meer hulp in het gezin is, bijvoorbeeld ook bij ouders of broertjes en zusjes. Verder benoemen onderwijsprofessionals expliciet de fragmentatie van (jeugd)zorg in Apeldoorn als knelpunt. In de landelijke Hervormingsagenda jeugd wordt gesteld dat sterke lokale wijkteams een voorwaarde zijn om passende hulp te kunnen inzetten en gezinnen verder te helpen. Om tot sterke lokale wijkteams te komen is regie van belang.

Vraag om specifieke expertise mentale problemen

Tot slot blijkt uit onderzoek dat jongeren en jongvolwassenen steeds meer mentale problemen hebben²⁴, er is sprake van een verminderde mentale weerbaarheid. Apeldoornse Jeugd-GGZ aanbieders zien dat jeugdigen niet altijd passende zorg krijgen, omdat dit bij toewijzing van zorg om specifieke expertise vraagt. Hierdoor kunnen jeugdigen op verschillende wachtlijsten terecht komen, waardoor ze niet de juiste zorg krijgen of de zorg te laat komt.

Wat doen we al?

Gebiedsgericht werken

Vanuit Samen055 werken we samen om de inwoners te helpen bij het vinden van antwoorden op hun vragen. We werken toe naar wijkteams Samen055 waarin we laagdrempelig aanwezig zijn in de wijk en samenhangende ondersteuning bieden. Onze POH-jeugd, die bij circa 80% van de huisartsenpraktijken aanwezig is, zorgt voor een betere samenhangende ondersteuning en minder (zware) verwijzingen door de huisarts. We zoeken naar duurzame oplossingen door met het netwerk van inwoners samen te werken en met voorzieningen in de buurt. We benutten de informele netwerken van een inwoners en stimuleren eigen kracht. Wanneer inwoners ondersteuning nodig hebben, kan extra zorg of ondersteuning ingezet worden aanvullend op de mogelijkheden van een gezin. Dit alles gebeurt gebiedsgericht en met aandacht voor normaliseren.

Breed aanbod voorzieningen

We kennen een breed aanbod aan voorzieningen in de stad en de dorpen. Verschillende welzijnsprofessionals en vrijwilligers zijn actief, zoals maatschappelijk werkers, jongerenwerkers en cliëntondersteuners. Inwoners kunnen elkaar ontmoeten en met vragen terecht op Basisontmoetingsplekken en in jongerenhonden. Al onze partners in zorg en welzijn hebben een website met daarop hun aanbod. Er zijn enkele websites waarop informatie gebundeld is, zoals ontmoetelkaarinapeldoorn.nl, waarop het aanbod van de Basisontmoetingsplekken te vinden is.

Initiatieven rondom regie

In stadsdeel Zuidoost is een wijkteam gestart en de eerste ervaringen zijn opgedaan met regie. Daarnaast is in de zomer van 2022 een pilot procesregie gestart vanuit het project SGGZ voor jeugdigen met mentale problematiek. Vanuit het team Multi Probleem Huishoudens wordt er al casusregie gevoerd. De conclusie uit bovenstaande ervaringen is dat regie noodzakelijk is voor goed afgestemde ondersteuning, maar extra tijd vraagt van professionals binnen de wijkteams. Daarbij is duidelijk dat de urgentie het hoogst is als het om jeugdigen gaat.

Inzet van een klinisch psycholoog

Vanwege de toename van mentale problemen bij jongeren en jongvolwassenen in coronatijd is een klinisch psycholoog ingezet in het CJG. Hier is voor gekozen omdat zwaardere mentale problematiek om specifieke kennis vraagt binnen Samen055. Om professionals in het wijkteam te ondersteunen bij het bepalen van wat nodig is, kan een professional uit de specialistische jeugdzorg aan de voorkant meekijken om een brede analyse te doen. De verbondenheid van de klinisch psycholoog aan het CJG en in de toekomst Samen055 heeft gezorgd voor snellere, beter passende en effectieve inzet van jeugdzorg.

Welke acties gaan we inzetten?

Samen055 is onze toegang tot de geïndiceerde zorg. Daarnaast is Samen055 de vraagbaak voor onze inwoners en partners voor antwoorden op hun vragen die verband houden met het sociaal domein. Dit gaat niet alleen om geïndiceerde zorg, maar om alle vragen van inwoners rondom bestaanszekerheid, maatschappelijke ondersteuning, opvoeden en opgroeien en inwonersondersteuning. Acties die verband houden met bestaanszekerheid en gezondheid, zijn opgenomen in het Actieplan Armoede Apeldoorn en in het Actieplan Preventie & Gezondheid. Om Samen055 deze rol nog beter in te laten vullen, zetten we onderstaande acties in. Deze acties zorgen voor meer bekendheid van Samen055, het (zorg)aanbod en verbreden de expertise binnen de toegang. Verder is er altijd een contactpersoon of - waar nodig - een regievoerder die voor ouders het eerste aanspreekpunt is.

Verbeteren bekendheid toegang en (voorliggend) veld

Als inwoners hulp nodig hebben, moeten ze ons weten te vinden. Uit onderzoek blijkt dit niet altijd het geval te zijn. Daarom investeren we in de communicatie rond Samen055. Daarnaast zetten we in op het vergroten van de bekendheid van het aanbod. Dit draagt bij aan efficiënte en effectieve zorg en ondersteuning en een minder versnipperd zorglandschap.

ACTIE 15

We gaan in 2023 en 2024 overzicht creëren in het aanbod dat er lokaal is met een digitale sociale kaart.

In 2023 en 2024 brengen we in kaart welk aanbod er is en op welke manier we dat vindbaar kunnen maken. Ook maken we goede afspraken over het actueel houden van de digitale sociale kaart.

LEES MEER ACTIES
OP DE
VOLGENDE PAGINA

ACTIE 16

We geven bekendheid aan Samen055 bij onze inwoners en relevante partners.

We willen dat onze inwoners in wijken en dorpen en onze partners weten waar ze terecht kunnen met hun vragen. In het bijzonder moet naast de aandacht voor inwoners, aandacht zijn voor de verbinding met huisartsen onder andere via onze POH-Jeugd, onderwijsinstellingen en zorg- en welzijnspartners. We sluiten aan op sociale netwerken en vindplaatsen in de wijk. Specifieke aandacht is er voor aansluiten op de netwerken in de dorpen. Vanuit het Actieplan Preventie & Gezondheid gaan we hier extra op inzetten. Communicatie zal hierin een belangrijke rol vervullen.

Meer ondersteuning bij regievoering

Om ondersteuning in samenhang in het gezin te kunnen bieden, is het noodzakelijk om regie te voeren. Vooral bij complexere problematiek is overzicht nodig. Door ondersteuning bij het voeren van regie zorgen consulenten ervoor dat de ondersteuning in samenhang wordt ingezet, afgestemd op de hulpvraag en eigen kracht van een gezin. Ouders zijn hier altijd bij betrokken. Het betekent dus niet dat gezinnen zelf geen regie hebben of de regie wordt overgenomen. We verwachten dat regie zal zorgen voor minder verwijzingen, sneller de juiste hulp en eerder afschalen of afronden waar dit mogelijk is. Naast betere dienstverlening verwachten we ook dat regie positieve invloed heeft op de kosten van jeugdzorg. We leren hierbij van andere gemeenten die regie voeren binnen het wijkteam en waarbij dit heeft bijgedragen aan effectieve en efficiënte zorg.

ACTIE 17

We voeren regie binnen het wijkteam Samen055 voor het aandachtsgebied jeugdzorg en veiligheid.

Eind 2023 presenteren we een gezamenlijke werkwijze rond regie. Deze werkwijze laat zien hoe regie moet worden gevoerd en op welke wijze deze regie wordt ingebed in het wijkteam. Vanaf 2024 starten we met regie voor jeugdzorg en veiligheid binnen alle wijkteams. Dit sluit aan bij de al lopende pilot procesregie vanuit het project SGGZ, en de resultaten uit het onderzoek naar de toegangen jeugd.

Hiermee nemen we de regie niet over van een inwoner, maar ondersteunen we het proces en staan we naast de inwoner. De intensiteit en de benodigde tijd kan verschillen en moet op maat worden bepaald. Regie is een extra taak die tijd kost. Dit vraagt om meer capaciteit voor de wijkteams. We verwachten op termijn dat regie een positief effect heeft op de ondersteuning die inwoners ontvangen en de kosten voor zorg en ondersteuning in het brede sociaal domein.

Sneller de juiste hulp bij verminderde mentale weerbaarheid

We investeren in GGZ expertise bij de toegang, zodat jeugdigen met een verminderde mentale weerbaarheid direct de passende hulp krijgen. Hierdoor voorkomen we dat jeugdigen lang op een wachtlijst staan, waarna blijkt dat ze toch bij een andere aanbieder moeten zijn en daar weer op een wachtlijst komen. Jeugdigen in de GGZ kunnen hierdoor dus sneller op de juiste plek geholpen worden.

ACTIE 18

In 2024 borgen we de expertise van de specialistische GGZ binnen Samen055.

De ervaringen met de inzet van de klinisch psycholoog bij het CJG zijn positief. Zowel jongeren, als ouders en professionals zijn tevreden met de ondersteuning en adviezen. Daarom zijn er extra GGZ professionals toegevoegd aan het team in het CJG. In 2024 borgen we dit binnen onze reguliere werkwijze.

²³ Onderzoek naar de toegang tot en regie bij jeugdhulp in Apeldoorn, BMC februari 2023
²⁴ Corona gezondheidsmonitor jongvolwassenen 2022, <https://ggd-noord-en-oost gelderland.foleon.com/factsheet/mentale-gezondheid-van-middelbare-scholieren-in-de-regio-noord-en-oost-gelderland/>

HOOFDSTUK 5 ZO GAAN WE HET BETALEN

Financieel overzicht					
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Thuis					
Actie 1 #Opladers	0	50.000	50.000	0	0
Actie 2 KIES training voor kinderen	0	30.000	30.000	30.000	30.000
Actie 3 Relatietherapie	0	30.000	30.000	0	0
Subtotaal kosten Thuis	0	110.000	110.000	30.000	30.000
Opvang en onderwijs					
Actie 4 Tegemoetkoming kinderopvang	0	885.000	885.000	885.000	885.000
Actie 5 8 uur kinderopvang voor alle peuters	0	40.000	PM	PM	PM
Actie 6 Uitbreiden Op Stap	0	90.000	90.000	90.000	90.000
Actie 7 Stimulerend thuisklimaat (laaggeletterdheid)	40.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Actie 8 Uitbreiding kinderopvang sociaal medische indicatie	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Actie 9 Aanbod buiten schooltijd (verrijkte schooldag)	0	62.500	285.000	405.000	440.000
Actie 10 Ondersteuning thuis - school - hulp	1.446.600	2.073.000	2.636.000	2.722.100	2.722.100
Actie 11 Schakelklas Hofpark	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Actie 12 Toekomstcoach	50.000	50.000	PM	PM	PM
Actie 13 M@zl	310.000	310.000	310.000	310.000	310.000
Actie 14 Liz	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Subtotaal kosten Opvang en onderwijs	2.036.600	3.800.500	4.496.000	4.702.100	4.737.100
Samen in de wijk					
Actie 15 Digitale sociale kaart	110.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Actie 16 Bekendheid Samen055	50.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Actie 17 Regie jeugdzorg en veiligheid	250.000	640.000	640.000	640.000	640.000
Actie 18 Expertise specialistische GGZ	0	200.000	200.000	200.000	200.000
Subtotaal kosten Samen in de Wijk	410.000	925.000	925.000	925.000	925.000
Totaal kosten	2.446.600	4.835.500	5.531.000	5.657.100	5.692.100
Thuis					
Geen dekkingen	0	0	0	0	0
Subtotaal dekking Thuis	0	0	0	0	0
Opvang en onderwijs					
Actie 4 uit VVE rijksbijdrage	0	-268.000	-268.000	-268.000	-268.000
Actie 10 dekking reeds bestaand budget	-1.287.000	-1.160.000	-1.152.000	-1.010.000	-1.010.000
Actie 11 Dekking reeds bestaand budget	-50.000	-50.000	-20.000	0	0
Actie 13 Dekking vanuit specifieke rijksbijdrage (NPO)	-185.000	-93.000	-93.000	0	0
Actie 14 Dekking reeds bestaand budget	-40.000	0	0	0	0
Subtotaal dekking Opvang en onderwijs	-1.562.000	-1.571.000	-1.533.000	-1.278.000	-1.278.000
Samen in de wijk					
Actie 15 Dekking in MPB 2023-2026	-110.000	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Actie 16 Bekendheid Samen055	-50.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Actie 17 Dekking project SGGZ	-250.000				
Actie 18 Dekking uit maatwerkbudget Jeugd	0	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Subtotaal dekking Samen in de wijk	-410.000	-285.000	-285.000	-285.000	-285.000
Totaal specifieke dekking	-1.972.000	-1.856.000	-1.818.000	-1.563.000	-1.563.000
TOTAAL	474.600	2.979.500	3.713.000	4.094.100	4.129.100
Reeds beschikbaar gesteld	-750.000	-750.000			
Inzet batig saldo 2023 actieplan	275.400	-275.400			
Extra benodigd voor uitvoering actieplan	0	1.954.100	3.713.000	4.094.100	4.129.100
Netto extra budget per hoofdstuk					
Thuis	0	110.000	110.000	30.000	30.000
Opvang en onderwijs	474.600	2.229.500	2.963.000	3.424.100	3.459.100
Samen in de wijk	0	640.000	640.000	640.000	640.000
Verrekening batig saldo	275.400	-275.400			
Budget eerder beschikbaar gesteld	-750.000	-750.000			
Totaal extra budget	0	1.954.100	3.713.000	4.094.100	4.129.100

BIJLAGE 1

GEÏNDICEERDE JEUGDZORG

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdzorg. De gedachte hierbij was dat gemeenten de zorg dichterbij de inwoners kunnen organiseren, in samenhang met ondersteuning van gezinnen bij werk, inkomen en schulden.

Verantwoordelijkheid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdzorg. Ze hebben hierbij de plicht om de jeugdzorg en ondersteuning te bieden. De taken van gemeenten zijn, conform de Jeugdwet, onder andere:

- Jeugdzorg van goede kwaliteit aanbieden.
- Een beleidsplan voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg opstellen.
- Voorzieningen op het gebied van jeugdzorg (jeugdhulpplicht) treffen.
- Jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugd-reclassering organiseren.
- Maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling nemen.
- De samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie zoeken.
- Vertrouwenspersonen aanwijzen voor jongeren en (pleeg)ouders die te maken hebben met jeugdzorg.

Wettelijke verwijzers Jeugdzorg

In de Jeugdwet is vastgelegd welke instanties/personen naar jeugdzorg mogen verwijzen. De wettelijke verwijzers zijn:

- Lokale toegang/wijkteam (in Apeldoorn het CJG Apeldoorn als onderdeel van Samen055)
- Huisartsen
- Medisch specialisten
- Rechters
- Gecertificeerde instellingen

Doelen Jeugdwet

Belangrijke doelen van de Jeugdwet zijn:

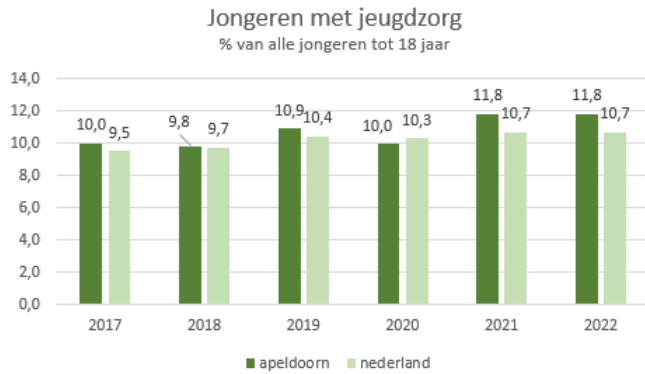
- Gebruik maken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk. Hierbij houden zij de regie over hun leven en zoeken ze samen met hun omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen.
- Minder snel medicijnen voorschrijven en de zorgvraag terugbrengen.
- Eerder (jeugd)zorg op maat bieden voor kwetsbare kinderen.
- Samenhangende hulp voor gezinnen bieden: 1 gezin krijgt 1 plan met 1 regisseur.
- Meer ruimte voor jeugdprofessionals en minder regedruk bij hun werk.

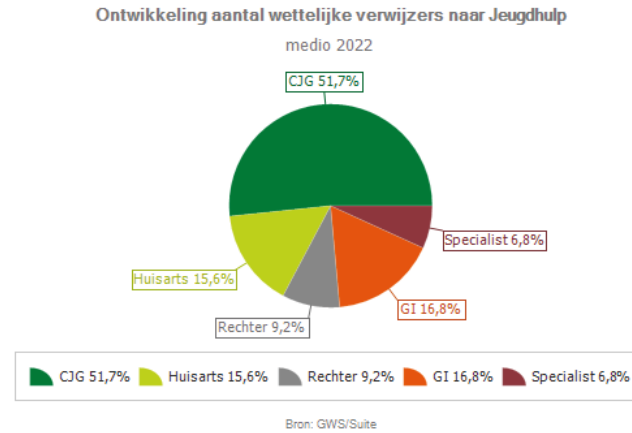
Jeugdzorg in Apeldoorn

In onderstaande overzichten staat meer informatie over de jeugdzorg in Apeldoorn.

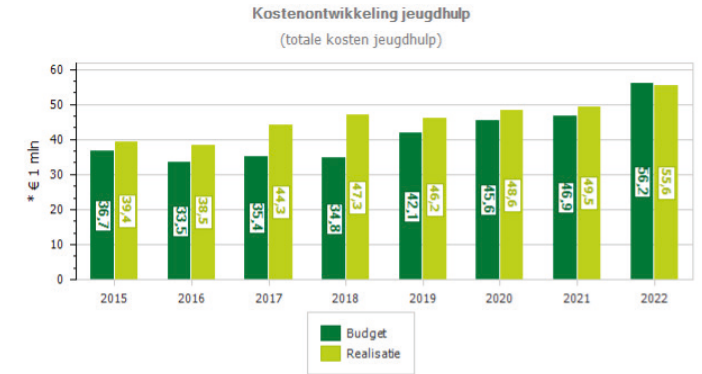
Aantal jeugdigen met jeugdzorg

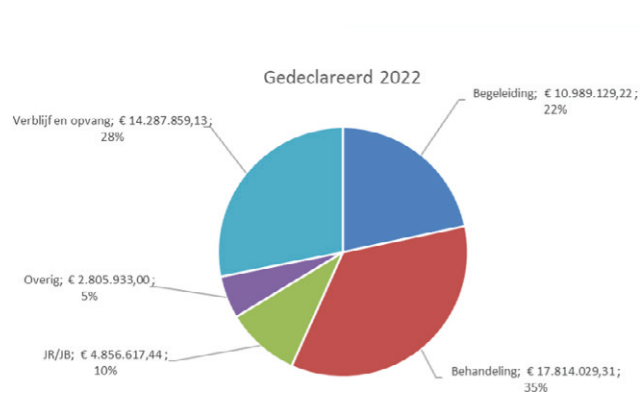
Aantal verwijzingen door wettelijke verwijzers

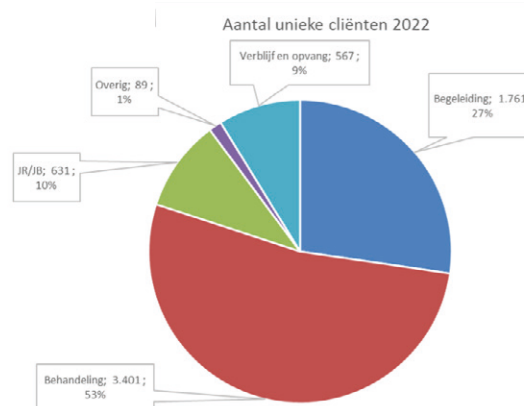
Kostenontwikkeling Jeugdzorg

Kosten naar zorgproducten

Kosten naar zorgproducten

Uit de diagrammen links kan worden afgeleid dat, hoewel 28% van de uitgaven van de geïndiceerde jeugdzorg naar verblijf en opvang gaat, deze zorgproducten voor slechts 9% van de jeugdigen die jeugdzorg ontvangen wordt ingezet. Andersom zien we dat 53% van de jeugdigen met geïndiceerde jeugdzorg behandeling ontvangt, waarbij dit ongeveer 33% van de kosten betreft. Dit heeft te maken met de hoogte van de kosten van de desbetreffende zorg, waarbij de verblijfsproducten de zorgproducten met de hoogste tarieven zijn.

